

NISKASET JA DNA-TESTIT SUKUTUTKIMUKSEN APUNA

DNA-tutkimusta voidaan hyödyntää asiakirjoista löydettyjen sukulinjojen varmistamisessa – joskus teorit voivat kumoutuakin. Savossa ja Karjalassa sukunimet yleensä periytyivät isältä pojalle ja eivät ole olleet taloihin sidottuja kuten läntisen sukunimikäytännön alueella. Poikkeuksiakin aina on: nimet ovat tulleet joskus äidinpuolelta, kuten aviottomien lasten tapauksissa ja silloin tällöin on kotivävy voinut ottaa appensa nimen. Sukupolvien kuluessa kasvaa luonnollisesti myös riski siitä että joku isälinjaan kirjattu ei olekaan poikansa biologinen isä.

DNA:n avulla voidaan saada selville myös asiakirjojen puutteellisuuden vuoksi vaikeasti yhdistettäviä sukuhaaroja. Näitä ovat erityisesti suvun kantaseuduilta muualle muuttaneet sukuhaarat. Eri sukuhaaroilla saattaa olla ominaisia markkereita joiden avulla voidaan hahmottaa mihin sukuhaarakokonaisuuteen alahaarat kuuluvat. Myös varhaisen asutushistorian tutkimisessa DNA:sta on suuri apu.

Isälinjan DNA-testejä on kahta tyyppiä: STR- ja SNP-pohjaiset. STR-testeissä testataan markkereita jotka ovat DNA:n emäsparien toistokertoja. SNP-testeissä testataan yksittäisten emäksen muutoksia. STR-mutaatiot ovat herkempiä ja tulokset siksi monitulkintaisempia. STR-testeistä yleisin ja monesti riittävä on 67 markkerin testi. SNP-testiä tarvitaan kun hahmotetaan suurta kuvaa asutushistoriassa ja eri sukujen välillä.

Y-kromosomi siirtyy suoraan isältä pojalle; jos sukunimilinjassa on välissä yksikin nainen, vaihtuu isälinjan suku. Isälinjan testi on siten lahjomaton, se kertoo aina totuuden. Y-kromosomin tutkimuksen vaatimuksena on luonnollisesti se että testattavan on oltava mies, sillä vain miehillä on Y-kromosomi. Naisen sukupuolikromosomithan ovat XX kun miehellä ne ovat XY. Muiden kromosomien geenit sekoittuvat perusteellisesti kerran sukupolvessa. Y-kromosomi taas pysyy – mutaatioita lukuun ottamatta – muuttumattomana polvesta toiseen. Siinä on vain muutama toimiva geeni. Perimäainekseltaan Y-kromosomi ei ole siten erityisen merkittävä. Se ei kuitenkaan vähennä sen merkitystä sukututkimuksen oivana työkaluna.

Isälinjat on jaettu haploryhmiin. N-haploryhmä on yleisin Suomessa ja Pohjois-Venäjän suomensukuisten kansojen keskuudessa. Suomalaiset eroavat muista Euroopan kansoista (esimerkiksi jo saamelaisistakin) sikäli, että meillä on periaatteessa vain kaksi Y-kromosomin haplotyyppiä (N, jonka omistaa 60 – 70 % suomalaisista miehistä) ja läntinen I, jonka osuus on hieman yli 30 %.

Niskasista on tällä hetkellä viisi isälinjan 67 markkerin testiä. Heistä kolme edustaa Ruotaanlahden Niskasten sukuhaaraa, yksi Lammassalon Niskasista ja yksi Viitasaaren Niskasista. Ruotaanlahden Niskasten aiemmat juuret menevät myös Lammassalon Niskasiin ja Viitasaaren sukuhaara tuli Pihtiputaalta Viitasaaren Suovanniemelle. Myös Pihtiputaan Niskaset olivat jo asiakirjojen perusteella samaa lammassalolaista alkuperää – tämän Viitasaaren Niskasten hiljattain valmistunut DNA-tulos vahvisti. Niskasten suvusta on myös valmistumassa ensimmäinen SNP-pohjainen BigY-testi. Sen avulla voidaan selvittää isommassa kuvassa asutushistoriaa ja Niskasten suhteita muihin lähimpiin sukuihin – mennään siis ajalle ennen sukunimiä.

DNA-testatut Niskaset ovat keskenään samaa isälinjaa – siis polveutuvat samasta Niskanen-nimisestä kantaisästä. Asiakirjoista tehdyt sukujuonnot on aina syytä varmistaa DNA-testeillä. 1500 – 1600-luvun asiakirjat ovat puutteellisia ja vaikeimmissa tapauksissa sukujuonnot ovat korkeintaan valistuneita arvauksia. Erityisen vaikeita oikeaan perheeseen yhdistettäviä ovat 1700-luvun alkupuolen ruotusotilaat. Niskastenkin suvussa on näitä sukuhaaroja, ja varmuudella oikeaan isään yhdistäminen on mahdotonta, yleensä edes patronyymiä (isännimeä) ei mainita. Jos sukuhaaroista olisi laajasti DNA-testejä, voidaan toisilleen kaukaisten sukuhaarojen välillä tehdä erotteluja: monesti löytyy rajaavia markkeriarvoja ja jotkut sukuhaarat voidaan osoittaa toisilleen läheisimmäksi. Samoin on mahdollista osoittaa joitakin sukuhaaroja toisten alahaaroiksi. Tässä yhdistyy asiakirjalähtöinen sukututkimus ja DNA-tutkimus.

Vaikka Niskasten tuore sukukirja on juuri ilmestynyt, ei sukututkimus ole koskaan valmis. Aina löytyy uusia sukuhaaroja ja DNA:n avulla voidaan varmentaa sukujuontoja – ja jos DNA osoittaa muuta kuin asiakirjat, tehdä korjauksia sukujuontoa. Niskasten sukuhaarojen polveutumisten varmistamiseksi suosittelen kaikkia vähänkin asiasta kiinnostuneita tilaamaan Family Tree DNA:n Suomi DNA-projektin kautta 67 markkerin DNA-testin.

Tilaamiseen jälkeen sähköpostiin tulee kuusinumeroinen kit-numero ja salasana joiden avulla pääsee kirjautumaan omille sivuille josta voi seurata milloin tulos valmistuu ja voi aikanaan nähdä valmiit tulokset. Odotusaika on kaikkiaan muutamia kuukausia, vaihteluväli on noin kolmesta kuukaudesta pisimmällä puoleen vuoteen.

Testipaketissa on mukana kaikki tarvittava.

Testipaketti tulee noin parin viikon kuluessa kotiin ja mukana on kaikki tarvittava näytteenottoon. Molemmista sisäposkista kaaputetaan sylkinäyte. Ennen näytteenottoa on syytä olla syömättä, juomatta ja hampaita pesemättä vähintään tunnin ajan. Poski kerrallaan kaaputetaan mukana

tulleilla näytepuikoilla minuutin verran posken sisäpinnasta sylkeä ja tämän jälkeen puikon päässä oleva harja pudotetaan puikon yläpäätä nappia painamalla koeputkeen. Mukana olevaan lappuun merkitään omien vanhempien alkuperämaa ja allekirjoitetaan paperi. Näin testitulosta voi verrata muihin näytteisiin. Putkilot laitetaan mukana tulleeseen Minigrip-pussiin ja kaikki laitetaan palautuskuoreen jossa on osoite valmiina. Paketti kannattaa lähettää tavallisena kirjeenä, vaikka FTDNA (Family Tree DNA) suosittelee pakettina lähettämistä. Postista on hyvä pyytää mukaan tullin tarra. Allekirjoittaneelta saa tarvittaessa lisäohjeita DNA-testejä varten.

Mikkelissä 6.4.2017

Ari Kolehmainen

kolehmainen.ari@gmail.com